I maj 1907 kom den 17-årig Morten C. Lindegaard til Ring Skole i et kortvarigt lærervikariat. Morten skulle bo i et værelse på skolen, men kosten fik han hos sognerådsformand og gårdejer Kresten Rasmussen og hans kone Mette på Elmegaard.

Nedenfor er gengivet et uddrag af Olav C. Lindegaards bog om sin far Morten C. Lindegaard, der efter sin lærergerning kom helt til tops i Folkekirken. Han blev først præst, siden provst og sidst biskop til sin død i 1956.



Ring Skole omkring 1924. Bygningen i forgrunden til højre er skolebygningen med lærerbolig og skolestue. Til venstre ses det til skolen hørende gymnastikhus. Huset i midten har været mejeri og senere bryggeri.



De kære mennesker i Ring

Mortens første år som vinterlærer i Knoldeflod var forløbet godt, og han følte sig nu tilstrækkelig forberedt til at realisere drømmen om at blive optaget på Jelling Seminarium. Et treårigt lærerstudium ville blive dyrt, selv om hans gode feer i København, Anna Cathrine og Othilia, fortsat ville støtte ham. For at undgå optagelse af dyre studielån, havde han brug for at få lagt lidt til side. Derfor så han sig om efter en stilling som vikar i de sidste sommermåneder, inden han skulle begynde i Jelling.

Morten havde heldet med sig. Han fik i 1907 en vikarplads i Ring, Øster Alling Sogn, Randers Amt. Sognerådet havde antaget Morten ubeset. Det drejede sig jo kun om et kortvarigt vikariat. Desuden havde den unge vestjyde en fin eksamen fra Staby og gode anbefalinger.

Morten skulle bo i et værelse på den lille skole i Ring, men kosten kunne han få kvit og frit på Elmegaard hos gårdejer Kresten Rasmussen og hans kone Mette. De havde på dette tidspunkt fem børn, hvoraf de fire gik i skole.

Den 15. maj 1907 ved otte-tiden om aftenen var Kresten Rasmussen kørt de tre-fire kilometer over de grønne engdrag fra Ring til Auning med hest og vogn for at tage standsmæssigt imod den nye lærer. Nu stod den 39-årige gårdejer, sognerådets formand, iført sin hvide sommerjakke og stråhat

på stationen og ventede på toget. Han var en høj, statelig mand med et rødmosset ansigt og et venligt blik i de brune øjne. En mand, som man umiddelbart fattede tillid til.

Lige nu stod Kresten vel nok og var lidt spændt på, hvem de mon skulle have som vikar i skolen og som daglig gæst i gården. Var han en god lærer, der kunne undervise med liv og lyst - og ikke en alt for tør vestjyde? Og kunne han monstro blive en ordentlig makker til et spil whist?

Med ikke mindre spænding var Morten på vej i toget fra Varde til Auning, en lille stationsby mellem Randers og Grenaa.

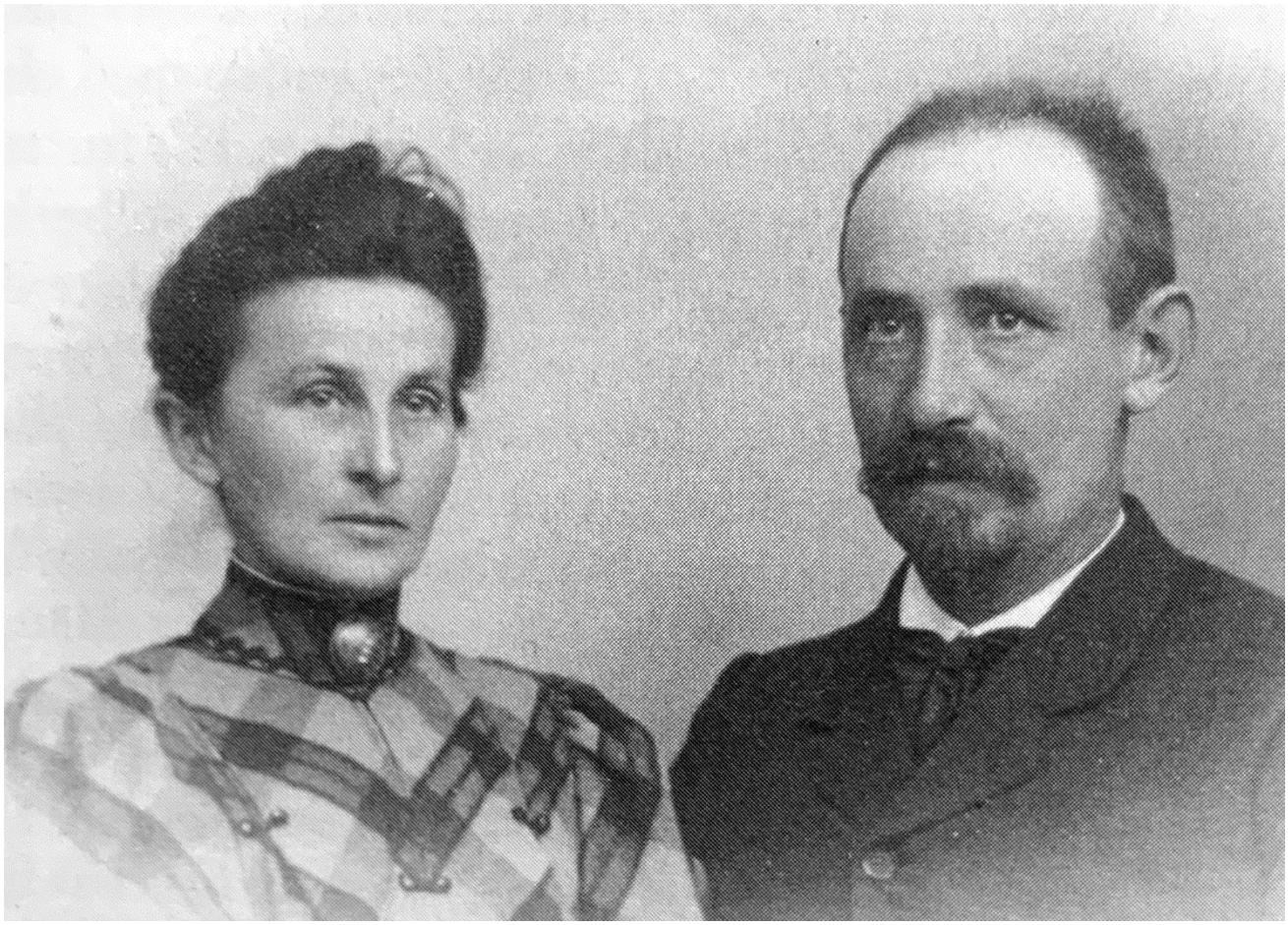
Hans far havde kørt ham til Varde Station i hestevogn om formiddagen. Togrejsen på 3. klasse over Esbjerg, Lunderskov, Kolding, Randers varede ni timer, og så var det endda med eksprestog på forbindelsen mellem Kolding og Randers. For første gang så han nyudsprungne, lysegrønne bøgeskove på en solbeskinnet majdag langs fjordene ved Kolding og Vejle. Han kaldte det siden hen »en skønhedsåbenbaring«. Med undren iagttog han gennem kupevinduet de frugtbare østjyske marker, der allerede bugnede af en lovende hvedehøst, en kornsort han heller aldrig havde set. De hastigt voksende købstæder ved de østjyske fjorde og storbyen Århus fik ham til at spærre øjnene op. Men tankerne var mest i den endnu ukendte verden, der ventede ham i landsbyen Ring. Hvordan mon de Randers-jyder var at omgås? De kaldte sig kronjyder, så de var måske lidt selvfølende.

Endelig dampede toget ind på Auning Station. Kresten fandt hurtigt den unge rejsende og gav ham hånden med et: »Walkommen te' Djursland«. Morten takkede benovet over en så gæstfri modtagelse af selveste sognerådsformanden, som spurgte: »Håer do it' et skav?« Nej, Morten havde hverken skab eller kommode, men kun sin vadsæk med det nødvendigste tøj og sine kæreste bøger. Så gik det rask af sted ad grusvejen til Ring med hest og vogn. Der blev ikke talt meget undervejs. Jyder er tilbageholdende over for fremmede og bruger ikke overflødige ord. Kresten hilste med stråhatten på forbipasserende fra sognet. At han kom kørende med den nye, unge lærervikar, var hurtigt rygtedes, men at de to på vognen ti år senere skulle blive svigerfar og svigersøn, da Morten i Øster Alling Kirke blev gift med Krestens og Mettes ældste datter, Sigrid, det lå uden for enhvers tidshorisont.

Morten blev hurtigt installeret, og han befandt sig strålende på Elmegaard, hvor hele familien tog godt imod ham. Han oplevede en helt anden livsform end den, han kendte fra Vestjylland. Herom fortæller han begejstret i sin levnedsskildring fra 1943:

»Det var nogle prægtige mennesker, gode at få en samtale med, glade for sang og musik og interesseret i det grundtvigske folke- og kristenliv, så det blev meget udviklende for mig at lære disse mennesker at kende. Jeg var med dem til skolemøde og grundtvigsk vennemøde i Randers, og jeg kom her i forbindelse med det grundtvigske, således som det findes i sin bedste form hos bønder, som er præget af højskolen. I mit hjem rådede en gammel gudfrygtighed af den art, som findes hos almuen, længe før de store vækkelsesbevægelser kom med grundtvigianismen og Indre Mission.

Nu blev jeg også selv grebet af det grundtvigske livssyn og har deri fundet den klippegrund, som kan bære, og det må jeg først og fremmest takke mine gode og højt udviklede svigerforældre for. Dette livssyn kom selvfølgelig ikke på en gang; men det var noget, som voksede i mig, og som styrkedes ved mine lange ophold i mine ferier i Ring i mine følgende studieår. I gården var også Kresten Rasmussens hustru Mettes forældre, et par gamle mennesker, hvoraf faderen, Jens Møller, altid var sengeliggende, og det var altid godt at få en samtale med denne tålmodige og vise gamle mand.



Gårdejer Kresten Rasmussen og hustru Mette Kirstine født Møller, som tog sig kærligt af Morten Lindegaard, da han i sommeren 1907 var vikar i Ring Skole på Djursland. Vikariatet medførte, at den unge lærer ti år senere blev deres svigersøn.

I hjemmet var dengang 5 børn, Sigrid, Rasmus, Asta, Gudrun og Jens hvoraf de 4 ældste gik i skole til mig. Der kom senere en lille pige, Helga. Den ældste, Sigrid, var 13 år gammel, født 21. juni 1894. Hun blev senere min hustru.

Mens jeg var vikar i Ring, blev jeg optaget som elev på Jelling Seminarium. Inden ferien fik jeg endnu en vikarplads i Vrinders på Mols, hvor jeg var 1 måned. Jeg var meget glad for børnene både i Ring og i Vrinders. Sidstnævnte sted var jeg også kirkesanger. Jeg kunne ikke melodierne; men præsten sang selv for. Jeg glædede mig meget over den herlige natur på Mols, Kalø, Vigen, hvor jeg havde badning med drengene, Agri Bakker, Femmøller og Helgenæs, men jeg længtes alligevel meget efter Ring og de kære mennesker der«.

Det var ikke så mærkeligt, at Morten på baggrund af de ofte tunge og mismodige kår, han kendte fra sin opvækst i Vestjylland, blev indtaget i familien Rasmussen på Elmegaard i Ring. Her mødte han ikke blot det grundtvigske livssyn - »Menneske først og kristen så « ført ud i praksis. I tråd hermed oplevede han en daglig arbejdsglæde hos mennesker, der så lyst på fremtiden. De var optaget af at virke for et nyt og bedre Danmark, hvor »få har for meget og færre for lidt« - »med lige værdighed i borg og hytte«, som de sang i et par af Grundtvigs mest yndede sange.

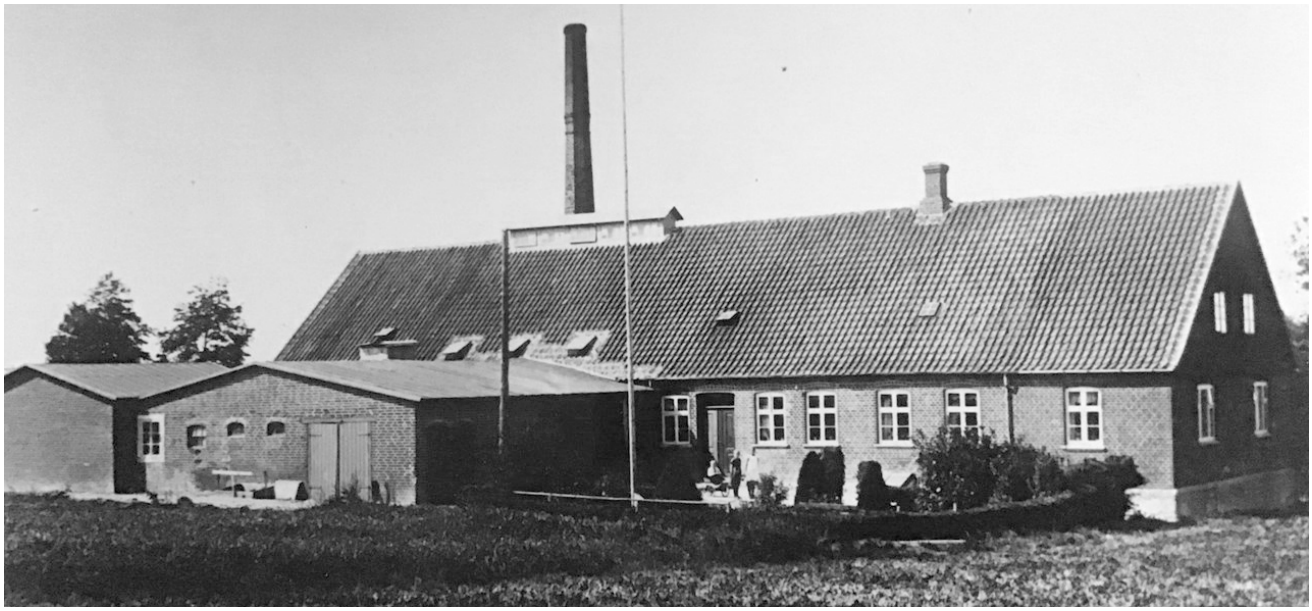
Gårdejer Kresten Rasmussen var kommet fra små kår. Han var døbt med navnet Christen, men kaldte og underskrev sig altid Kresten. Han var født i 1868 i Vester Alling, hvor hans forældre,

Rasmus Christensen og Bodil Groesdatter, havde et husmandssted. Der var tolv søskende i hjemmet, så Kresten havde, ligesom Morten, allerede fra syvårsalderen været ude at tjene til føden hos egnens bønder. Som ubemidlet tjenestekarl så han en mulighed for at komme videre på samfundets stige ved at uddanne sig til mejerist. Efter nogle få år som mejeribestyrer fik han råd til at etablere sig som gårdejer, men han følte sig bedst hjemme i husmandsbevægelsen, som han var rundet af, og han knyttede sig til den grundtvigske fløj af det nye parti Det Radikale Venstre. Her havde han sit politiske ståsted hele livet.

Kresten var evnerig, men han fik kun nogle få års almindelig skolegang. Alligevel beherskede han f.eks. skriftlig dansk aldeles fejlfrit og skrev med en fast og klar skrift. Han kunne lægge flercifrede tal sammen ved at sammentælle to kolonner ad gangen. En færdighed, han dog først tilegnede sig som voksen, da han i nogle år var mejeribestyrer og skulle holde nøje regnskab med, hvor meget mælk andelshaverne hver dag fik vejet ind.



Kresten og Mette Rasmussens fem børn i Ring (1907). Bagest står Sigrid og Rasmus. Forest Gudrun, Jens og Asta, hvoraf de fire ældste gik i skole hos Morten. I sin egen korte levnedsskildring fra 1943 skrev Morten: »Den ældste, Sigrid, var 13 år gammel. Hun blev senere min hustru«. Rasmus og hans hustru Kirstine blev gårdejerpar i Øster Alling. Asta blev gift med Mortens bror, Ankjær, maskinmester i Hobro. Gudrun blev gift med mejeribestyrer Peder Bundgaard, Ryomgård. Jens og hans hustru Minna overtog Elmegaard i Ring. Efternøleren Helga blev gift med gårdejer Anton Levinsen, Handest.



Øster Alling Mejeri omkring 1920. Mejeriet ses fra syd med privatboligen til højre.

På sin 70-års dag i 1964 fortalte Sigrid sine børn og børnebørn om sine forældre og sin barndom:

»Efter nogle år ved landbruget efter sin konfirmation begyndte min far at uddanne sig til mejerist. Der krævedes ikke så meget dengang. Først var han et års tid i lære på Mølby Mejeri i Sønderjylland, derefter, i vinteren 1891, på Ladelund Mejeri- og Landbrugsskole ved Askov. Netop på dette tidspunkt blev Øster Alling Andelsmejeri bygget som et af de første i landet, og far fik stillingen som mejeribestyrer i en alder af 23 år. Han havde en mandlig medhjælper og en mejerske, der behandlede smørret og pakkede det i store smørdritler. Jeg husker, hvor spændende det var at se på det og mærke den friske smørduft. Min fars søster, Karen Marie, flyttede med far til mejeriet og var hans medhjælper både i huset og i mejeriet, indtil han i sommeren 1893 blev gift med min mor, som da var kommet hjem efter et ophold på Odder Højskole.

Min mor var født i Øster Alling i 1873 og hed Mette Kirstine Møller. Hendes far, Jens Møller, var landsbyens uundværlige smed og havde sit værksted og bolig i et smukt gammelt bindingsværkshus lige neden for kirken. Hans kone hed Ane Marie Poulsdatter, og hun havde det ekstra hverv at ringe med kirkeklokken morgen og aften og til gudstjeneste. Min mor var den ældste af deres tre børn. Min morfar havde også tre børn i sit første ægteskab, men de var alle udvandret som unge til Amerika.

Fars og mors første hjem var indrettet i den ene ende af mejeriet. Det var en meget lille og upraktisk lejlighed: forgang, stue, køkken og soveværelse, så der var ikke megen plads til os fem børn, der blev født i de godt otte år, vi boede der. Jeg var den ældste, og jeg husker far og mor som meget glade og lykkelige for hinanden.

Mine forældre var meget interesserede i tidens åndelige og samfundsmæssige emner. I de år var de med til at få bygget et forsamlingshus i Øster Alling. Det blev brugt meget af de unge til gymnastik, og far og mor stod bag stiftelsen af en foredragsforening. Her kom mange af den tids kendte grundtvigske præster og højskoleforstandere, som jeg husker, fordi de som regel spiste hos os inden foredraget.



Elmegaard opført 1903. Foto fra 1946.

1 1902 var fars lyst til at drive landbrug og få sin egen gård vendt tilbage. Jeg tror ikke, at mor var særlig glad for at skulle være gårdmandskone Men de købte i hvert fald en gård i Ring. Den var i forfald og overtaget af Kreditforeningen, så den kunne erhverves til en overkommelig pris. Der var store gamle elmetræer omkring haven, deraf naturligvis navnet Elmegaard.

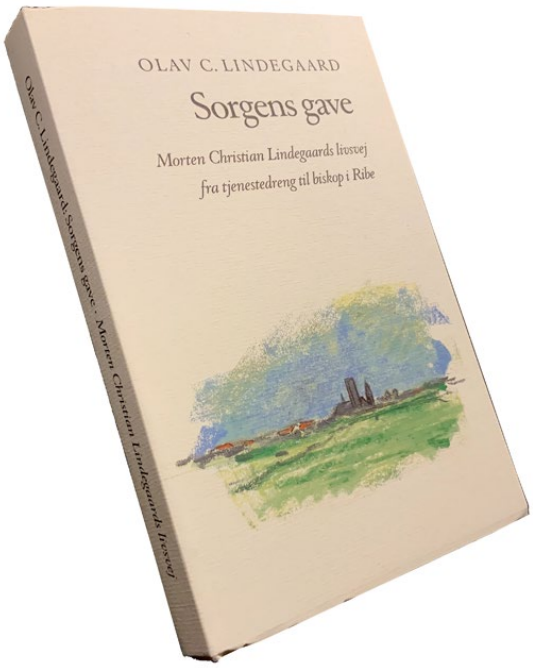
Far kom efterhånden ind i mange forskellige offentlige hverv. Han var formand for sognerådet i 24 år, formand for menighedsrådet og medlem af skolekommissionen, han var voldgiftsmand og bestyrelsesmedlem i Jysk Andelsforening, foredragsforeningen og meget andet. Han nød almen tillid for sin dygtighed og redelighed, han gik ind den slags arbejde af lyst og af interesse for sognefællesskabets trivsel. Han havde overskud af kræfter til det, og han kunne lide at være med til at træffe beslutninger og føre dem ud i livet. Et lille træk viser, at hans sociale forståelse kunne komme i konflikt med hans skolesyn. Som sognerådsformand skulle han sørge for, at der blev opkrævet mulkt hos de forældre, der beholdt deres børn hjemme fra skole, når der var travlhed i tørvemosen. Men da han vidste, at det var forældre, som ikke kunne undvære børnenes hjælp og som havde meget få rede penge tilovers, lagde han selv de beskedne beløb i kassen. Den skulle jo stemme.

I forsommeren 1907 fik vi i to måneder en ung 17-års vikar, som var udannet på Staby Vinterlærerseminarium, og det gik vist meget godt. I hvert fald gav far ham en fin anbefaling, da han rejste til et nyt vikariat i Vrinders på Mols. I anbefalingen stod der: 'Børnene har gjort store fremskridt i den korte tid, lærer Morten Lindegaard har været her'.

1 1908 købte far et klaver helt nyt, og hvor var vi optaget af, at vi skulle lære at spille på det. Samme sommer gik jeg til konfirmationsforberedelse hos vores nye præst, Clausen-Bagge i Øster Alling, to gange om ugen, og en time før vi skulle begynde om morgenen, fik jeg min første klaverundervisning hos frk. Møller, der var lærerinde i præstegården.

Vi gik flittigt i kirke. Vi kørte ofte med fars yndlingshest 'Smut' for jumben enten til Øster Alling eller til Hvilsager, hvor folketingsmand, senere kirkeminister, Thorvald Povlsen, var præst. Far var jo hans partifælle i politik - men hvor var han en stilfærdig og god forkynder i kirken. Også menighedsmøder

i præstegården fulgte far og mor, og i de år blev der holdt store skolemøder i Randers, og far og mor tog mig med. Det var en stor oplevelse. Håndværkerforeningens store sal var stuvende fuld af mennesker, som lyttede til de gode taler som Morten Larsen, Holstebro, og Jens Byskov, Gedved, holdt«.



Kilde: Olav C. Lindegaard: **Sorgens Gave**.
Morten Christian Lindegaards livsvej fra tjenestedreng til biskop i Ribe.
250 sider. Udgivet på Poul Kristensens Forlag.
Forlaget er ophørt, men bogen kan stadig erhverves antikvarisk på nettet.

Gengivet med familiens og forlagets tilladelse.



Foto fra 1923 med sognepræst Morten Christian Lindegaard (34 år), hustruen Sigrid Lindegaard (29 år) og børnene Johannes Emanuel Lindegaard (3 år) og Anne Kathrine Lindegaard (2 år). Olav C. Lindegaard er fra 1929 og derfor ikke med.

Klip fra Erling Glad anmeldelse af Sorgens Gave i Kristeligt Dagblad 9. februar 2005

Tidligere biskop Olav C. Lindegaard har skrevet en smuk levnedsskildring om sin far Morten Lindegaard der voksede op i et hedesogn på Vardeegnen. Allerede som syv-otte-årig måtte han ud at tjene. Der var mange munde at mætte i det lille hjem. Blot en generation tidligere måtte de fem-årige drengebørn hjemmefra i sommerhalvåret. Det "børnearbejde", vi i dag tager afstand fra i u-landene, fandtes hos os langt op i forrige århundrede. Det lykkedes dog for den begavede Morten Lindegaard at bryde den sociale arv og blive lærer og siden gennemføre et teologisk studium ved Københavns Universitet. Men han hørte så sandelig til undtagelserne.

Morten Lindegaards søn støtter sig i sin beretning til faderens udførlige dagbog og til bevarede breve. Olav C. Lindegaard evner at finde de rette citater og kæde dem sammen til en folkelig, fortællende bog, som læseren nødigt lægger fra sig. Gennem bogen får man et godt indtryk af livet i en grundtvigsk præstegård og det mangesidige virke, der i datiden udgik herfra. Morten Lindegaard kom helt til tops i Folkekirken. Han blev først præst, siden provst og sidst biskop. Helt til sin død i 1956 bevarede han dog sin ydmyghed og sunde menneskelige sans. Bogen er ikke blot en mindebog i almindelig forstand. Den giver tillige et fint indtryk af mange sider i dansk kirkeliv i første halvdel af det 20.århundrede. Som titlen antyder, gik som en rød tråd gennem Morten Lindegaards liv, at sorg kan blive til velsignelse - hvor paradoksalt det end lyder. Det skildrer bogen på meget smuk måde.



Mini biografi over Morten Christian Lindegaard

Morten var født den 29. maj 1899 i Hjortkær, Grimstrup, Esbjerg. Han var ældste søn af en gårdejer, og ud af en søskendeflok på 11. Morten var opkaldt efter farfaderen, der var husmand i Bullerup ved Odense og i Hjortkær i Grimstrup Sogn.

Morten tog i 1910 lærereksamen fra Jelling Seminarium og blev 1912 student. Blev året efter indkaldt til militærtjeneste i København, var infanterist i sikringsstyrken ved 17. bataljon og gjorde således tjeneste under første verdenskrig, der startede i 1914. Læste siden teologi og tog kandidateksamen 1917. Blev samme år ordineret medhjælper i Brande og 1918 residerende kapellan samme sted. Fik i 1921 kaldet som sognepræst i Hvejsel, forflyttedes 1932 til Vejen-Læborg og blev i 1935 provst i Malt-Andst-Slaugs Herreders Provsti.

Morten blev 1949 udnævnt til biskop i Ribe Stift og varetog embedet til 1955. Sad nogle år som sekretær i Kirkeligt Samfund på Vejleegnen, var medlem af bestyrelsen for Kirkeligt Samfunds Hovedkreds i Sydøstjylland fra 1933, valgtes til formand 1940 og var formand for Ribe Amts Skoledirektion fra 1937. Blev udnævnt til Ridder af Dannebrog. Død fredag den 14. september 1956 i Ribe. Begravet den 19. september 1956, Ribe Domkirke



Morten blev gift med Sigrid Rasmussen, datter af Christen Rasmussen og Mette Kirstine Jensen Møller, den 07. november 1917 i Øster Alling Kirke, Øster Alling Sogn, Sønderhald Herred, Randers Amt. (Sigrid Rasmussen blev født den 21. juni 1894 i Øster Alling, Øster Alling Sogn, Sønderhald Herred, Randers Amt, dåb den 15. juli 1894 i Øster Alling Kirke og døde den 19. januar 1970 i Varde Amtssygehus, Varde Sogn, Vester Horne Herred, Ribe Amt.)

Morten skrev dagbog, der siden dannede grundfag for biografien *Sorgens Gave*, som blev udgivet af sønnen, biskop Olav Christian Lindegaard.

Kilder:
https://www.gravsted.dk/person.php?navn=mortenchristianlindegaard
http://tommym.dk/tommyrelations/36.htm

I en omtalen af Øster Alling Mejeri på Ellen Byriels historiske hjemmeside om Øster Alling, er der følgende beskrivelse af Kresten Rasmussen, som var Morten C. Lindegaards svigerfar:
Som Øster Alling Mejeris første bestyrer antoges Kresten Rasmussen, der lige kom fra mejeriskole i Dalum, og han blev fæstet for en løn af 800 kr. for et år. Kresten Rasmussen var fuld af initiativ og supplerede sin indtægt ved at handle med cykler som var ved at blive almindelige. I 1902 købte Kresten Rasmussen Elmegaard i Ring, som han ombyggede og virkede på i mange år. Kresten Rasmussen var i flere perioder sognerådsformand og som sin sidste indsats den egentlige drivkraft ved oprettelse af kartoffelmelsfabrikken i Auning. (Hvor han også har været formand for bestyrelsen.)



Elmegaard, Ringvej 18. På gavlen står "Elmegaard 1903". Foto fra 2019.

Tove Taudal fortæller om Elmegaard og familien

Omkring den tid, vi flyttede til Ring i 1967 havde Minna og Jens Rasmussen solgt gården til en familie, der hed Just, tror jeg. Manden ejede *Skoringen* i Grenå, og hun var keramiker og indrettede værksted i den længe, der går langs Århusvej. Jeg gik til keramik hos hende.

Men Jens og Minna blev i Ring. De byggede gulstenshuset på modsatte side af Ringvej, altså nord for. Der har jeg besøgt Minna flere gange. Hun havde byens flotteste have, og jeg fik flere planter med hjem fra den.

Siden har der været flere ejere af Elmegård, bl.a. min lærerkollega Ellen Laugesen og hendes mand Holger Laugesen. Så der er vi også kommet en del.